

АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Андрій Ігорович ЗІГАНШИН,

*аспірант відділу організації
освітньої-наукової підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Громадські об'єднання відіграють важливу роль у розбудові демократичного суспільства, слугуючи механізмом захисту прав громадян, поширення цінностей та участі у процесі прийняття рішень. Однак, їх діяльність нерідко стає об'єктом адміністративного контролю, що є необхідним інструментом для забезпечення відповідності діяльності цих об'єднань законодавчим вимогам. Проте надмірний контроль або недостатня чіткість правових норм можуть обмежувати свободу асоціацій і суперечити основним принципам демократії.

Адміністративний контроль за діяльністю громадських об'єднань є важливим аспектом правового регулювання, однак у цій сфері існує чимало проблем, які ускладнюють функціонування таких об'єднань і створюють загрозу для демократичних принципів. Однією з основних проблем є неузгодженість чинного законодавства. Регулювання діяльності громадських об'єднань в Україні містить значні прогалини, які спричиняють відсутність чітких стандартів для здійснення адміністративного контролю. Законодавчі норми, що стосуються підстав для перевірок, санкцій чи обмежень діяльності, часто сформульовані нечітко, що відкриває можливості для суб'єктивного трактування з боку контролюючих органів [1]. Це може призводити до неправомірного втручання у діяльність об'єднань, обмеження їхньої свободи або навіть до припинення їхньої роботи на сумнівних підставах. Ще однією проблемою є надмірність адміністративного впливу на громадські об'єднання, що нерідко проявляється у формі надмірної бюрократизації процедур контролю. Це може включати часті перевірки, вимоги надання детальних звітів або інші форми тиску, які вимагають значних ресурсів від організацій. Така ситуація особливо гостро відчувається у випадках, коли діяльність об'єднання зосереджена на вирішенні соціально важливих або політично чутливих питань. Нерідко контроль використовується як засіб для обмеження їхнього впливу або для створення перешкод у реалізації запланованих проєктів. У підсумку, громадські об'єднання змушені витрачати більше часу та зусиль на виконання адміністративних вимог, ніж на виконання своїх статутних цілей. Окремою проблемою є відсутність ефективних механізмів оскарження дій або рішень адміністративних органів [2]. Система захисту прав громадських об'єднань у випадках, коли їхні права порушуються через надмірний або неправомірний контроль, є недостатньо розвиненою. Процедури оскарження часто затягуються, а судові розгляди не завжди забезпечують об'єктивний розгляд справи через вплив

бюрократичних бар'єрів або недостатню незалежність судових органів. Як наслідок, об'єднання опиняються у становищі, коли їх права обмежуються, а реальних механізмів відновлення справедливості немає. Такий стан речей потребує негайного вирішення для забезпечення балансу між необхідністю контролю та гарантіями свободи діяльності громадських об'єднань.

Перспективи вдосконалення адміністративного контролю за діяльністю громадських об'єднань пов'язані з необхідністю створення ефективної системи, яка поєднує дотримання законності з повагою до прав і свобод асоціацій. Важливим напрямком у цьому процесі є гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами. Зокрема, важливо забезпечити відповідність нормативних актів таким документам, як Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод [3]. Це потребує чіткого формулювання правових норм, які регулюють підстави, порядок і межі адміністративного втручання. Такий підхід дозволить уникнути суб'єктивного тлумачення законів і зменшить ризики зловживань з боку контролюючих органів. Іншим важливим кроком є впровадження прозорих процедур здійснення адміністративного контролю. Це передбачає відкритість процесів перевірок, залучення незалежних експертів і представників громадськості до оцінки дій адміністративних органів. Наприклад, створення спеціальних комісій, які б аналізували правомірність дій щодо громадських об'єднань, сприяло б підвищенню довіри до адміністративного апарату. Такий підхід забезпечує більшу прозорість і дозволяє знизити ризик політичного або адміністративного тиску на громадські організації. Стимулювання саморегуляції громадських об'єднань також може стати ефективним інструментом вдосконалення системи контролю [4]. Установлення чітких стандартів етичної поведінки, проведення внутрішніх аудитів і прозоре звітування сприяють формуванню відповідального підходу до своєї діяльності серед самих об'єднань. Це дозволяє знизити потребу в державному контролі, оскільки саморегуляція стає ефективним механізмом забезпечення законності та прозорості.

На нашу думку, особливої уваги потребує розробка дієвого механізму захисту прав громадських об'єднань у разі неправомірного втручання в їхню діяльність. Для цього необхідно забезпечити доступність і ефективність судового розгляду справ, пов'язаних із адміністративним контролем. Чітке регулювання процедури оскарження дій державних органів дозволить громадським об'єднанням захищати свої права в умовах справедливого і прозорого судового процесу. Це сприятиме формуванню балансу між адміністративним впливом і свободою асоціацій, що є необхідною умовою для розвитку демократичного суспільства.

Отже, адміністративний контроль за діяльністю громадських об'єднань є необхідним елементом правової системи для забезпечення їх відповідності законодавчим вимогам. Водночас існуючі проблеми, такі як надмірність впливу, правова неузгодженість та відсутність механізмів оскарження, вимагають негайного вирішення. Перспективи вдосконалення адміністративного контролю лежать у напрямку гармонізації законодавства, впровадження прозорих процедур та розробки ефективних механізмів судового захисту. Лише збалансований підхід до регулювання може гарантувати

збереження демократичних цінностей і розвиток громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Ільницький О. М. Методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності громадських об'єднань в Україні. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану. МВС України. Харків. ХНУВС. 2022. С. 201-203.
2. Ільницький О. М. Сучасне бачення поняття громадського об'єднання із урахуванням його основних ознак. *Право.ua*. 2022. № 4. С. 50-54. DOI: 10.32782/LAW.UA.2022.4.8.
3. Новіченко А.О. Актуальні питання участі громадян в охороні громадського порядку. *Право.ua*. 2022. № 3. С. 174-181. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA>.
4. Пістренко Н. С. Сучасні практики громадської активності і самоорганізації. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. МВС України. МОН України. Харків. ХНУВС. 2021. С. 299-300.